

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ДАМЖУУЛАЛТ, ТҮГЭЭЛТ, ҮНЭ ТАРИФЫН ЗОХИЦУУЛАЛТ, ҮР НӨЛӨӨ СЭДЭВТ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ХУРААНГУЙ ТАЙЛАН

Огноо: 2021.12.16

Нэг. Ерөнхий мэдээлэл

Аудитын код:	АГГ-2021/13-ШТА-ГА	Шалгагдсан байгууллага:	ЭХЯ, ЭХЗХ, ДҮТ ТӨХХК, ЦДҮС ТӨХК, ТЗЭ-чид
Аудитын нэр:	ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ДАМЖУУЛАЛТ, ТҮГЭЭЛТ, ҮНЭ ТАРИФЫН ЗОХИЦУУЛАЛТ, ҮР НӨЛӨӨ		
Аудит хийсэн бүтцийн нэгжийн нэр:	Аудитын гуравдугаар газар	Аудит хийсэн баг, албан тушаалтан:	Ахлах аудитор И.Туяадарь Аудитор М.Доржмаа С.Одонцэцэг Г.Оргилмаа

Хоёр. Аудитын үр дүн:

Аудитын зорилт: Эрчим хүчний дамжуулалт, түгээлт, үнэ тарифын зохицуулалт, үр нөлөөнд аудит хийж, дүгнэлт гарган, зөвлөмж боловсруулан Улсын Их Хурал болон холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулж, олон нийтэд мэдээлэхэд аудитын зорилт чиглэсэн.

Аудитын хамарсан хүрээ: Эрчим хүчний яамны газар, хэлтсүүд, Эрчим хүчний зохицуулах хороо, Цахилгаан дамжуулах үндэсний сүлжээ, Диспетчерийн үндэсний төв ХХК, Төвийн болон Баруун, Зүүн бүсийн нэгдсэн сүлжээ, Алтай-Улиастайн нэгдсэн сүлжээ мөн эрчим хүч үйлдвэрлэх, түгээх, дамжуулах тусгай зөвшөөрөл бүхий бусад холбогдох байгууллагуудын үйл ажиллагааны мэдээлэл, тайлан, тоон өгөгдөл бусад нотлох баримт материалд үндэслэн дүн шинжилгээ хийж аудитыг гүйцэтгэв.

БҮЛЭГ 1. ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЛБАРТ ТӨРӨӨС БАРИМТЛАХ БОДЛОГЫН ХЭРЭГЖИЛТ ХАНГАЛТГҮЙ БАЙГАА НЬ ГАДААД ХҮЧИН ЗҮЙЛС БОЛОН ДОТООД СУЛ ТАЛААС ҮҮДЭЛТЭЙ БАЙНА

Төрөөс эрчим хүчний талаар баримталж байгаа урт, дунд хугацааны бодлогыг боловсруулахдаа хэрэгжүүлэх талуудын оролцоог хангаагүй, хугацаа, санхүүгийн нөөцийг бодитой хуваарилаагүй байна. /Нэгдсэн тайлангийн 1.2-1.22/

Дунд хугацаанд хэрэгжүүлэх хөгжлийн бодлогын баримт бичиг болох УИХ-ын 2015 оны 63 дугаар тогтоолоор баталсан “Төрөөс эрчим хүчний салбарт баримтлах бодлого” урт хугацааны бодлогын баримт бичиг батлагдахаас өмнө боловсруулж батлагдсан нь бодлого хоорондын уялдаа хангагдаагүй, хэрэгжилтийг зохион байгуулах талуудын оролцоог бүрэн тодорхойлоогүй, зайлшгүй хэрэгжүүлэх мега төслүүдэд оруулах хөрөнгө, санхүүжилтийн эх үүсвэр тодорхойгүй, төслүүдийг ач холбогдол, хэрэгжүүлэх дарааллаар эрэмбэлээгүй, төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг эрчим хүчний дамжуулах, хангах, түгээх аль үе шатанд

хэрхэн оролцуулах зэргээр бодлого тодорхойлохдоо олон талын хамтын ажиллагааг хангаж чадаагүй байна.

Төрөөс эрчим хүчний салбарт баримтлах бодлогын зорилтуудын нэгдүгээр үе шатанд /2016-2023 он/ Монгол Улсын эрчим хүчний эх үүсвэрийн суурилагдсан хүчин чадлыг хоёр дахин нэмэгдүүлж, үр ашиг ихтэй өндөр параметрийн тоноглолыг ашиглаж эхлэх бөгөөд нийт суурилагдсан чадлын 10-аас доошгүй хувийг усны эх үүсвэрээр бүрдүүлж, нөөц чадлыг 10.0 хувьд хүргэн, СЭХ-ийг эрчимтэй хөгжүүлэх, бодит үнэ тарифын тогтолцоог бий болгож, эрчим хүчний салбар эдийн засгийн хувьд бие даан хөгжих нөхцөлийг бүрдүүлэхээр дараах хүрэх үр дүнгийн үзүүлэлтийг тодорхойлсон ч биелэлт хангалтгүй байна.

Эрчим хүчний нүүрсний үнийг өртгөөс нь багаар тогтоож байгаагаас уурхайн өр нэмэгдэж байна. /Нэгдсэн тайлангийн 1.18-1.22/

Багануурын уурхай жилд 4.0 сая тонн, Шивээ-Овоогийн уурхай 2.0 сая тонн нүүрс олборлох хүчин чадалтайгаар 4-5 жилийн хугацаанд олборлолтын хэмжээ өсөөгүй нь ДЦС шинээр баригдаагүй, өнөөгийн ажиллаж буй ДЦС-ын хэрэглээ төдийлөн нэмэгдээгүйтэй холбоотой. Эрчим хүчний нүүрсний үнийг ЭХЗХ-оос Эрчим хүчний хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.14-т заасны дагуу хянаж баталдаг бөгөөд цахилгаан дулааны үнэ тарифыг өсгөхгүйн тулд өртгөөс дунджаар¹ 4.8 хувиар доогуур, дэлхийн зах зээлийн үнээс 2.0-6.9 дахин бага үнээр тогтоож ДЦС-ууд худалдан авч байна. Энэ нь уурхайд өөрийн хөрөнгөөр үйл ажиллагаагаа хэвийн явуулах, шинэчлэл хийх боломж бүрдүүлээгүй, харин гадаад зээлийн хөрөнгөөр шинэчлэл хийж, эдгээр уурхайн нийт өр 2020 онд 365.1 тэрбум төгрөг болж өмнөх оноос 2.7 хувиар нэмэгдсэн байна.

Өсөн нэмэгдэж байгаа эрчим хүчний хэрэглээтэй уялдуулан нэгдсэн сүлжээний найдвартай, аюулгүй байдлыг хангах чиглэлээр зохих шатны арга хэмжээг авч ажиллах нь салбар хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагын чиг үүрэг боловч цахилгаан, дулаан үйлдвэрлэх томоохон хүчин чадал бүхий станцууд барих, төлөвлөсөн чиглэлүүдэд ЦДАШ-ууд барьж ашиглалтад оруулах зорилт арга хэмжээний үр дүнд чиглэсэн хэд хэдэн томоохон төслүүд хэрэгжиж эхлээгүй буюу хэрэгжилт хангалтгүй байна.

Эрчим хүч үйлдвэрлэлийн найдвартай аюулгүй байдал хангагдах зорилт арга хэмжээний хэрэгжилт хангалтгүй байна. /Нэгдсэн тайлангийн 1.23-1.30/

ТБНС-ийн найдвартай ажиллагааг бүрэн хангах үүднээс 15.0-20.0 хувийн нөөц хүчин чадалтай байх ёстойгоос 2020 оны өвлийн оргил ачаалал суурилагдсан хүчин чадлын 94.1 хувьд хүрсэн нь эрчим хүчний томоохон эх үүсвэрийг барьж байгуулаагүйтэй холбоотой бөгөөд найдвартай ажиллагаа алдагдсан байна

Үр ашигтай, хэмнэлттэй шинэ технологийг нэвтрүүлэх, ашиглаж эхлэх зорилтууд судалгааны шатанд байна. /Нэгдсэн тайлангийн 1.31-1.34/

Эрчим хүчний салбарт инновацад суурилсан шинэ дэвшилтэт, үр ашигтай, хэмнэлттэй техник, технологийг нэвтрүүлэх хэд хэдэн арга хэмжээ 2021 онд бүрэн хэрэгжиж дуусахаар төлөвлөгдсөн ч тухайн онд судалгааны шатанд байгаа нь зорилтот арга хэмжээний биелэлт хугацаандаа хэрэгжээгүйг харуулж байна.

Сэргээгдэх эрчим хүчний үйлдвэрлэлийн хэмжээ нэмэгдсэн ч хүлэмжийн хийн ялгарлын хэмжээг бууруулах боломжгүй байна. /Нэгдсэн тайлангийн 1.35-1.40/

¹ Багануурын уурхай 6.1, Шивээ-Овоон уурхай 0.5, Шарын голын уурхай 19.0, Адуунчулууны уурхай 9.4 хувиар тус тус бага

Монгол Улсын СЭХ-ний эх үүсвэрээс дотоодод үйлдвэрлэж байгаа эрчим хүчний хэмжээ 2020 оны байдлаар 2,273.5 сая кВт.ц болж 2016 оныхоос 2,031.0 сая кВт.ц -аар нэмэгдсэн ч уламжлалт эрчим хүч үйлдвэрлэлийг бууруулж байж байгаль орчинд нөлөөлөх хүлэмжийн хийн ялгарлыг бууруулах тул өнөөгийн эх үүсвэрийн дутагдалд орсон нөхцөлд зорилтыг биелүүлэх боломжгүй байна.

Эрчим хүчний хөгжлийн үзүүлэлтээр дэлхийн түвшинд ахисан үзүүлэлттэй байгаа ч эрчим хүчний үр ашиг муутай орны жагсаалтад хэвээр байна. /Нэгдсэн тайлангийн 1.41-1.44/

Дэлхийн эрчим хүчний зөвлөлөөс гаргадаг эрчим хүчний гурвалсан бодлого (trilemma)² гэдэг нь түлш, эрчим хүчний асуудлыг эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчинд нөлөөлөх нөлөөллөөр нь авч үнэлдэг индексээр³ Монгол Улс 2021 оны байдлаар 73-т эрэмбэлэгдэж өмнөх оноос 14-өөр урагшилсан байна. Гэвч эрчим хүчний гүйцэтгэл муутай улсын жагсаалтаас гараагүй байна.

Төрөөс эрчим хүчний салбарт баримтлах бодлогын хүрэх үр дүнгийн үзүүлэлтүүд 2020 оны байдлаар 30.7 хувийн гүйцэтгэлтэй, жилд 398.5 тэрбум төгрөгийн зардал хэмнэх боломжийг алдаж байна. /Нэгдсэн тайлангийн 1.45-1.49/

Төрөөс эрчим хүчний талаар баримтлах бодлогын нэгдүгээр үе шат 2023 онд дуусахаар байтал хүрэх үр дүнгийн үзүүлэлтийн биелэлт 2020 онд 30.7 хувьтай байна. Эрчим хүчний нийт хэрэгцээний 85.0 хувийг дотоодын үйлдвэрлэлээр хангах зорилт биелсэн бол 377.9 кВт.цаг эрчим хүчийг импортоор авах байсныг дотоодын үйлдвэрлэлээс хангаснаар жилд 49.5 тэрбум төгрөгийн хэмнэлт, Тавантолгойн ДЦС-ыг барьж ашиглалтад оруулсан бол зөвхөн Оюутолгой ХХК-ийн хэрэглээг хангаж нэг худалдан авагчтай загварт жилд 349.0 тэрбум төгрөгийн орлого төвлөрөх боломжийг алдсан байна.

Эрчим хүчний өсөн нэмэгдэж байгаа хэрэглээг хангах боломжгүйд хүрэх эрсдэлтэй байна. /Нэгдсэн тайлангийн 1.50-1.56/

Өсөн нэмэгдэх хэрэглээг хангах шинэ эх үүсвэр, шугам сүлжээг барьж ашиглалтад оруулах, дамжуулах сүлжээний шугам тоноглол, насос станцын өргөтгөл, шинэчлэлтийн ажлуудын чанар хангалтгүйгээс цахилгаан, дулааны хангамж тасалдах эрсдэлтэй нөхцөлд байна.

Эрчим хүч дамжуулалт, түгээлтийн зай хол байгаагаас техникийн алдагдал өндөр, арилжааны алдагдлыг бууруулах боломж байгаа ч бүрэн ашиглаагүй байна. /Нэгдсэн тайлангийн 1.57-1.61/

Монгол Улсын цахилгаан дамжуулах, түгээх сүлжээний онцлог нь үндсэн хэрэглэгчид буюу засаг захиргааны нэгжийн төв болох аймаг сумын төв⁴ өргөн уудам нутагт тархуу суурьшиж эх үүсвэрээсээ алслагдсан, цахилгаан эрчим хүчний хэрэглээ багатай байдаг нь онолын хувьд буюу бусад улс орны зөвшөөрөгдөх стандарт хэмжээнээс урт шугам татаж, цахилгаанаар хангах нөхцөл болж дамжуулах шугам, сүлжээний алдагдал их байх нөхцөлийг бүрдүүлж байна.

² Эрчим хүчний тогтвортой хөгжлийн индекс гэдэг нь эрчим хүчний “trilemma” гэх 3 хэмжээст эрчим хүчний бодлогын үр дүнд бий болох тухайн улс орны эрчим хүчний чадавхыг илэрхийлнэ.

³ Эрчим хүчний аюулгүй байдал: Гадаад, дотоодын эрчим хүчний эх үүсвэрээр эрчим хүчний хангамжийн үр дүнтэй менежмент явуулах, эрчим хүчний дэд бүтцээ найдваржуулах, өнөөгийн болон ирээдүйн эрчим хүчний хэрэгцээ шаардлагыг хангах зорилгоор оролцож байгаа компаниудын чадавх; Эрчим хүчний тэгш байдал: Нийт хүн амаа эрчим хүчээр хангах, хүртээмжтэй болгох чадавх; Байгаль орчины тогтвортой байдал: эрчим хүчний эрэлт, нийлүүлэлтийн үр ашигт байдалд хүрэх, сэргээгдэх болон бусад нүүрстөрөгч бага ялгаруулах эх үүсвэрээс эрчим хүчний хөгжлийг хангах чадавх;

⁴ Нийслэл, 21 аймгийн төв, 330 сумын төв бусад суурин байна.

БҮЛЭГ 2. ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ҮНЭ ТАРИФЫГ ХАРААТ БУСААР ТОГТООХ ЗАРЧМЫГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭЭГҮЙГЭЭС ТАРИФЫГ БҮРЭН ИНДЕКСЖҮҮЛЭЭГҮЙ БАЙНА

Эрчим хүчний үнэ тарифыг индексжүүлэх ажлыг төрөөс хараат бусаар тогтоох байдал алдагдсанаар салбарыг өрсөлдөөнт зах зээлийн зарчимд шилжүүлэх төрийн бодлогын зорилт хэрэгжихгүй байна. */Нэгдсэн тайлангийн 2.1-2.9/*

ЭХЗХ-ны дарга болон орон тооны хоёр зохицуулагчийг Эрчим хүчний сайд, орон тооны бус хоёр зохицуулагчийг Худалдаа, аж үйлдвэрийн танхим, Хэрэглэгчийн эрх ашгийг хамгаалах нийгэмлэгийн саналыг үндэслэн тус тус Ерөнхий сайд томилж байгаа нь төрөөс 3, үйлдвэрлэгч, хэрэглэгчийн төлөөлөл 1, 1 байгаа нь төрөөс хараат бус байх нөхцөлийг алдуулсан зохицуулалт болжээ.

Эрчим хүчний үнэ тарифыг индексжүүлэх журмыг баталснаас хойших хугацаанд эрчим хүчний салбарт үнийн индексжүүлэлтийн тогтолцоо бүрэн үйлчлэхгүй 2014 оноос хойш зөвхөн 3 удаа индексжүүлэлт хийсэн байна. Энэ нь ТЗЭ-ийн үйл ажиллагаанаас хамааралгүйгээр үнийн өсөлтийг давж гарахаар өөрчлөлт болж чадаагүй байна.

Эрчим хүчний салбарт үйл ажиллагаа явуулж буй компаниудын засаглал үр нөлөөтэй байж чадахгүй байна. */Нэгдсэн тайлангийн 2.10-2.22/*

Төрийн өмчит компанийн алдагдал жилд дунджаар 35.7 хувиар нэмэгдэж, 2020 оны байдлаар нийт алдагдал 62.4 тэрбум төгрөг болсон нь эрчим хүчний үнэ тарифыг өртгөөс нь багаар тогтоож байгаатай холбоотой ч Хувьцаа эзэмшигч, ТУЗ-ийн зүгээс сайн засаглалыг⁵ бий болгож өөрийн үйл ажиллагааны зохион байгуулалтаар үр дүнг дээшлүүлж, ил тод, хариуцлагатай, үр нөлөөтэй ажиллах байдал хангалтгүй байна.

Үйлдвэрлэх, дамжуулах, түгээх, хангах үйл ажиллагааны үнэ тарифыг зардлаа нөхөх түвшинд тогтоож чадахгүй байгаа нь салбарын санхүүгийн тогтвортой байдал, тасралтгүй найдвартай ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлж байна. */Нэгдсэн тайлангийн 2.22-2.35/*

Эрчим хүчний ТЗЭ-ийн тарифт тооцсон зардлыг гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 2017 онд 2.7 хувь буюу 19.0 тэрбум, 2018 онд 1.4 хувь буюу 11.7 тэрбум, 2019 онд 1.9 хувь буюу 17.7 тэрбум, 2020 онд 5.4 хувиар буюу 50.6 тэрбум төгрөгөөр тус тус нэмэгдсэн нь үйлдвэрлэх, дамжуулах, түгээх болон хангах үйл ажиллагааны үнэ тарифыг зардлаа нөхөх түвшинд тогтоож чадаагүйтэй холбоотой байна.

Тарифт тооцсон зарим зардлыг бүрэн нормчилбол үнэ тарифыг бодитой тогтоох боломж байна. */Нэгдсэн тайлангийн 2.36-2.37/*

Шинэ техник, технологийг үйлдвэрлэлд нэвтрүүлэхтэй холбоотойгоор олон улсын стандартуудыг үндэсний стандартад нийцүүлэн боловсруулж мөрдөж байгаа ч шинэчлэн сайжруулах, шинээр боловсруулах шаардлагатай норм норматив, стандартын баримт бичгүүд байна. Үүнд:

- ✓ Түлш эрчим хүчний сайд 1984 онд баталсан түүхий эд материалын норм,
- ✓ Үйлдвэрлэлийн өртөгт орж тооцогддог 38 төрлийн зардлын 26.3 хувь буюу 10 нь бүрэн нормчлогдоогүй.

Эрчим хүчний салбарт сэргээгдэх эрчим хүчний үнэ тарифын нөлөөллийн судалгаа хийж, хуульд өөрчлөлт оруулсан ч мөрдөж эхлээгүй байна. */Нэгдсэн тайлангийн 2.38-2.43/*

⁵ Сайн засаглалын 7 зарчмыг хавсралт 7-оос үзнэ үү.

Сэргээгдэх эрчим хүчний тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах хуулийн төсөл боловсруулах ажлын хэсгийг ЭХС-ын 2017 оны 113, эрчим хүчний баланс, үнэ тарифын асуудлаар нэгдсэн бодлого чиглэл гаргах ажлын хэсгийг ЭХЯ-ны ТНБД-ын 2018 оны 35 дугаар тушаалуудаар тус тус байгуулан ажиллаж, нэмэлт өөрчлөлт оруулж, СЭХ-ний үүсгүүрээр нэгдсэн сүлжээнд нийлүүлэх цахилгаан эрчим хүчний үнийг бууруулсан ч ам.доллараар илэрхийлсэн хэвээр байгаа нь Төлбөр тооцоог үндэсний мөнгөн тэмдэгтээр гүйцэтгэх тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.2⁶ дахь заалтыг зөрчсөн байна.

Нэгдсэн дулаан хангамжид холбогдоогүй айл өрхүүд илүү зардлаар халаалт, орон байрны дулаанаа шийдвэрлэж байгаа ч амьдралын чанарын хувьд ялгаатай байна /Нэгдсэн тайлангийн 2.48-2.54/

Өрхүүд дунджаар 11 жил болсон, дундаж хэмжээ нь 47 м.кв сууцанд амьдарч байна. Гэр хорооллын нэг өрх жилд 3 тонн сайжруулсан түлш хэрэглэхэд нийт 450.0 мянган төгрөгийг зарцуулж байна. Харин адил хэмжээтэй орон сууцанд амьдардаг айл өрхийн дулааны төлбөр жилийн 234.2 мянган төгрөг байна. Хот, хөдөөгийн гэр хороолол, малчин өрх төвлөрсөн дулаанд холбогдсон өрхүүдээс илүү өндөр зардлаар буюу хүйтний улиралд дулааны хэрэгцээгээ хангаж байгаа ч амьдралын чанар ялгаатай байна.

⁶ Улсын болон орон нутгийн төсөвт төлөх, төсвөөс санхүүжүүлэх аливаа төлбөр тооцоог зөвхөн үндэсний мөнгөн тэмдэгтээр гүйцэтгэх бөгөөд эдгээр төлбөр тооцоог гадаад валютаар гүйцэтгэхийг хориглоно.

ДҮГНЭЛТ

Аудитын явцад цуглуулсан нотлох зүйл, хийсэн дүн шинжилгээ аудитын дүнд үндэслэн дараах дүгнэлтийг хийж байна.

- Төрөөс эрчим хүчний салбарт баримталсан урт, дунд хугацааны бодлогыг хэрэгжүүлэх хугацаа, хамаарлыг оновчтой тодорхойлоогүйгээс зорилт, арга хэмжээг хамтран хэрэгжүүлэх байгууллагын оролцоог хангаагүй, хөрөнгө санхүүжилтийн эх үүсвэрийг шийдвэрлээгүй, бодлогын хэрэгжилтийн явцыг өнөөгийн үр дүнгээр хэмжихүйц, үнэлэхүйц ахиц дэвшил гараагүй байна.
- Эрчим хүчний салбарын бодлогын хэрэгжилтийг хангах тогтолцооны тухайлбал, хөндлөн чиглэлийн шинжилгээгээр Сангийн, Барилга, хот байгуулалтын, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн, Зам, тээврийн хөгжлийн яамд хоорондын уялдаа холбоо, оролцоо бүрэн хангагдаагүй, босоо чиглэлийн шинжилгээгээр Засгийн газар нь салбарын тулгамдсан асуудлыг үр дүнд хүрэхүйц байдлаар дэмжиж ажиллаагүй зэргээр харилцан хамаарал алдагдсан байна.
- Нийт эрчим хүчний хэрэглээний 80.7 хувийг дотоодын эх үүсвэрээс хангаж бодлогын зорилтод хүрээгүй, импортоос хамааралтай хэвээр, эрчим хүчээр найдвартай хангах чадамж алдагдсан, бодит өртөг, ашгийн зохих түвшнийг хангасан үнэ тарифын тогтолцоо бий болоогүй, салбарын хэмжээнд санхүүгийн тогтвортой байдал алдагдсан нь эрчим хүчний тасралтгүй өсөн нэмэгдэж буй хэрэгцээг хангаж чадахааргүй болжээ.
- Эрчим хүчний үнэ тарифыг бүрэн индексжүүлээгүй нь төрөөс, тухайлбал Засгийн газар “хууль дээдлэх” зарчмыг баримтлаагүй, Эрчим хүчний зохицуулах хороо бүрэн эрхээ хараат бусаар хэрэгжүүлэхэд нөлөөлсөнтэй холбоотой байна. Үнэ тарифыг өртгөөс багаар тооцож байгаа тохиолдолд алдагдлыг татаасаар бүрэн санхүүжүүлэхгүй байгаа нь төрийн бодлогын цогц байдал алдагдсаныг харуулж байна.
- Урт хугацааны бодлогоор тодорхойлсон нийт хэрэглээний 85.0 хувийг дотоодын үйлдвэрлэлээр хангаж чадаагүйгээс импортоор авсан 377.9 сая кВт.цаг эрчим хүчийг дотоод үйлдвэрээс хангаж жилд 49.5 тэрбум төгрөгийн зардал хэмнэх, Тавантолгойн дулааны цахилгаан станцыг барьж ашиглалтад оруулж, Оюутолгой ХХК-ийн хэрэглээг хангаж жилд 349.0 тэрбум төгрөгийн нэмэлт орлого олох боломжийг алдаж байна.
- Эрчим хүч үйлдвэрлэх, түгээх чиглэлээр ажиллаж буй төрийн өмчит компаниудын алдагдал жилд дунджаар 35.7 хувиар нэмэгдэж, 2020 оны байдлаар 62.4 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь нэгдүгээрт эрчим хүчний үнэ тарифыг өртгөөс нь багаар тогтоосон, хоёрдугаарт хувьцаа эзэмшигчид, Төлөөлөн удирдах зөвлөл сайн засаглалыг бий болгоогүй, өөрийн үйл ажиллагааны зохион байгуулалтаар үр дүнг дээшлүүлээгүй, ил тод, хариуцлагатай, үр нөлөөтэй ажиллаж чадаагүйтэй холбоотой байна.
- Нарны болон салхин цахилгаан станц ашиглалтад орж нэгдсэн сүлжээнд нийлүүлэх цахилгаан эрчим хүчний хэмжээ нэмэгдэх хэрээр сэргээгдэх эрчим хүчний дэмжих тариф нэмэгдэж, хэрэглэгчийн төлбөр нэмэгдэх нөлөөлөл үзүүлэхийн зэрэгцээ эрчим хүчний салбарын санхүү, эдийн засагт дотоодын үйлдвэрлэгчийн орлого буурах сөрөг нөлөөллийг үзүүлж байна.
- Хот, хөдөөгийн гэр хороолол, малчин өрх төвлөрсөн дулаанд холбогдсон өрхүүдээс илүү өндөр зардлаар хүйтний улиралд дулааны хэрэгцээгээ хангаж байгаа ч амьдралын чанар ялгаатай байгаа бөгөөд айл өрхийн цахилгааны дундаж тарифыг 28.7 хувиас дээш хувиар нэмсэн тохиолдолд дулааны алдагдлын хөндлөн татаас шингэж эхлэхээр тооцоолол гарч байна.

Улсын Их Хурлын анхааралд толилуулах нь:

1. Төрөөс эрчим хүчний талаар баримтлах бодлогын хэрэгжилтээр хүрэх үр дүнгийн зарим үзүүлэлт суурь түвшнээсээ доошилж, эрчим хүчний аюулгүй байдал алдагдаж, Үндэсний аюулгүй байдалд нөлөөлөх хэмжээнд хүрсэнд анхаарал хандуулж, Хөгжлийн зорилтот хөтөлбөр батлахдаа эрчим хүчний салбарыг үе шаттайгаар бие даасан тогтолцоонд шилжүүлэх, хүрэх үр дүнгийн шалгуур үзүүлэлтийн биелэх боломжтой хугацаагаар батлахад анхаарах;
2. Тусгай зөвшөөрөл авсан сэргээгдэх эрчим хүчний эх үүсвэрүүд ашиглалтад орж Төвийн бүсийн нэгдсэн сүлжээнд эрчим хүч нийлүүлж эхэлбэл сэргээгдэх эрчим хүчний дэмжих тариф одоогийн мөрдөж байгаа тарифаас 4.8 дахин нэмэгдэж, хэрэглэгчийн төлбөр болон салбарын зардалд нэмэлт санхүүгийн дарамт үзүүлэх эрсдэлтэй байгаад анхаарлаа хандуулна уу.

ЗӨВЛӨМЖ

Аудитаар илэрсэн зүйл, аудитын дүгнэлтэд үндэслэн дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхийг холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд зөвлөж байна. Үүнд:

Монгол Улсын Ерөнхий сайдад:

3. Эрчим хүчний салбарт урт болон дунд хугацаанд баримтлах бодлогын хэрэгжилт хангалтгүй байгаад дүгнэлт хийж, шинээр боловсруулах Хөгжлийн зорилтот хөтөлбөрт эрчим хүчний салбарыг үе шаттайгаар бие даасан тогтолцоонд шилжүүлэх зорилт, арга хэмжээний хүрэх үр дүнгийн шалгуур үзүүлэлтийг биелэх боломжтой хугацаагаар, санхүүжилтийн эх үүсвэрийг төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх эрэмбийн дагуу тодорхойлж, бусад салбар яамд болон олон талын оролцоог хангасан цогц байдлаар боловсруулах;
4. Эрчим хүчний тухай хуулиар олгосон Эрчим хүчний зохицуулах хорооны бүрэн эрхийг хараат бусаар хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлж ажиллах;

Эрчим хүчний сайдад:

5. Эрчим хүчний аюулгүй, найдвартай байдал алдагдсан, нөөц тоноглолгүй байгаа өнөө үед эрсдэлийн үеийн төлөвлөгөө боловсруулан баталж мөрдөх;
6. Төрийн өмчит компанийн алдагдалд оруулж буй нөхцөл, байдалд дүн шинжилгээ хийж, шалтгааныг бүрэн тодорхойлох, хувьцаа эзэмшигчийн эрхийг хэрэгжүүлэгч Төлөөлөн удирдах зөвлөл, төрийн өмчийн компаниудад сайн засаглалыг бий болгох;
7. Хөдөлмөрийн бүтээмжээс хамаарсан бүтэц, орон тоог тогтоох жишиг норм нормативыг баталж мөрдөх;
8. Эрчим хүчний салбарын тариф тооцоход ашиглаж буй норм стандартуудыг шинэчлэх, шинээр боловсруулж, батлуулах;

Эрчим хүчний зохицуулах хорооны дарга, Зохицуулагч нарт:

9. Үнэ тарифыг индексжүүлэх ажлыг хэрэглэгчдэд ачаалал багатайгаар үе шаттай хэрэгжүүлэх;
10. Айл өрхийн цахилгааны дундаж тарифыг 28.7 хувиас дээш хувиар нэмсэн тохиолдолд дулааны алдагдлын хөндлөн татаас шингэж эхлэхээр байгаа тул Эрчим хүчний зохицуулах хороо хэрэглэгчийн тарифыг индексжүүлэхдээ гэр хорооллын цахилгаан эрчим хүч

хэрэглэгч айл өрхүүдийн тарифт дулааны алдагдлын хөндлөн татаас шингэхгүй байхаар тооцоолох.

Баталгаажуулалт

Тайлангийн хураангуйг бэлтгэсэн:

Аудитор

Г.Оргилмаа

Хянасан:

Ахлах аудитор

И.Туяадарь

Чанарын хяналт хийсэн:

Аудитын менежер

Б.Саруул

Аудитын гуравдугаар
газрын захирал бөгөөд
тэргүүлэх аудитор

Д.Энхболд

Танилцаж зөвшөөрсөн:

Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын
орлогч бөгөөд тэргүүлэх аудитор

Я.Сарансүх